

ORDIN

MINISTERUL MEDIULUI ȘI
GOSPODĂRIII APELOR

MINISTERUL AGRICULTURII,
PĂDURILOR ȘI DEZVOLTĂRII
RURALE

Nr. 296 din 11 aprilie 2005

Nr. 216 din 13 aprilie 2005

privind aprobarea Programului cadru de acțiune tehnic pentru elaborarea programelor de acțiune în zone vulnerabile la poluarea cu nitrați din surse agricole

În conformitate cu prevederile art. 6 și 9 din Planul de acțiune pentru protecția apelor împotriva poluării cu nitrați proveniți din surse agricole, aprobat prin Hotărârea Guvernului României nr. 964/2000,

în conformitate cu prevederile art. 110 din Legea apelor nr. **107/1996**, cu modificările și completările ulterioare,

în temeiul prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 408/2004 privind organizarea și funcționarea Ministerului Mediului și Gospodăririi Apelor, cu modificările și completările ulterioare,

în temeiul prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 155/2005 privind organizarea și funcționarea Ministerului Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale,

ministrul mediului și gospodăririi apelor și ministrul agriculturii, pădurilor și dezvoltării rurale emit următorul ordin:

Art.1. - Se aprobă Programul cadru de acțiune tehnic pentru elaborarea programelor de acțiune în zone vulnerabile la poluarea cu nitrați din surse agricole prevăzut în anexa la prezentul ordin.

Art.2. - Comitetele de bazin, înființate conform art.47 din Legea apelor nr.107/1996, cu modificările și completările ulterioare, stabilesc procedeul de elaborare, reexaminare sau de revizuire a programului de acțiune pentru punerea în practică în zonele vulnerabile ori în fiecare parte a zonei vulnerabile și organizează

grupuri de lucru care cuprind reprezentanți ai administrației publice locale, direcțiile pentru agricultură și dezvoltare rurală, organizații profesionale agricole și zootehnice, direcțiile de sănătate publică, colectivități teritoriale, direcțiile de gospodărire a apelor, oficii județene de studii pedologice și agrochimie, agenții și asociații de protecția mediului și a consumatorilor și (în măsura în care este necesar) toate persoanele sau organismele competente din domeniu (15-20 de persoane).

Art.3. - Situația zonelor vulnerabile va fi examinată după stabilirea sau actualizarea unei diagnoze (identificări) a diferitelor surse de poluare cu nitrați proveniți din activități agricole (culturi și zootehnie) și a importanței acestora în raport cu alte surse de poluare cu azot (neagricole).

Diagnoza este realizată pe baza analizelor cu privire la:

- caracteristicile mediului receptor (starea de calitate a apelor de suprafață și subterane);
- caracteristicile reliefului și ale solului, capacitatea de producție și condițiile pedohidrogeologice;
- caracteristicile sistemelor agricole (actuale și istorice), care sunt prezente în zonele vulnerabile;
- climă;
- riscurile pe care activitățile agricole le produc asupra calității apei și ecosistemelor acvatice.

Diagnoza conduce la identificarea măsurilor și acțiunilor specifice pentru fiecare zonă vulnerabilă sau porțiune de zonă vulnerabilă. Identificarea și stabilirea cu precizie a acestor măsuri și acțiuni vor permite stabilirea programului de acțiune.

Art.4. - Sarcinile și componența grupului de lucru vor fi avizate de Comisia pentru aplicarea Planului de acțiune pentru protecția apelor împotriva poluării cu nitrați proveniți din surse agricole, înființată prin Hotărârea Guvernului nr. 964/2000, iar un comitet științific și tehnic național format din specialiști ai Institutului Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Pedologie, Agrochimie

și Protecția Mediului-ICPA București și ai Administrației Naționale „Apele Române” va evalua și va confirma comisiei rigurozitatea diagnozei, corectitudinea și legitimitatea grupului de lucru și corectitudinea evaluării impactului asupra riscurilor poluării apelor și solului cu nitrați.

Art.5. - Măsuri și acțiuni suplimentare de punere în practică în zonele vulnerabile sau părți ale zonelor vulnerabile sunt definite pe baza diagnozei. Ele sunt destinate reducerii poluării apelor provocată sau indusă de nitrații proveniți din agricultură, în cazul în care măsurile obligatorii cuprinse în anexa nr. 4 la Planul de acțiune, aprobat prin Hotărârea Guvernului României nr. 964/2000, și în Codul de bune practici agricole nu sunt considerate suficiente pentru realizarea obiectivelor directivei. Totalitatea măsurilor și acțiunilor, inclusiv cele suplimentare, formează programul de acțiune consolidat.

Art.6. - Aplicarea prevederilor Codului de bune practici agricole de către fermieri și producători agricoli este obligatorie în zonele vulnerabile.

Art.7. - Comitetul de bazin încetează (oprește) programul de acțiune privitor la o zonă vulnerabilă/zone vulnerabile și părți ale acestora din teritoriul său, după consultarea cu comisia, și dispune elaborarea și aprobarea unui nou program de acțiune. El ia această hotărâre, dacă aceste programe nu sunt eficiente, dacă măsurile și acțiunile nu sunt suficiente ori sunt improprii, dacă acestea nu sunt aplicate corespunzător sau în funcție de evoluția cunoștințelor științifice și tehnice ori de evoluția stării mediului.

Art.8. - Fiecare program de acțiune precizează indicatorii care permit urmărirea și evaluarea eficacității sale.

Comitetul de bazin, după consultarea direcțiilor pentru agricultură și dezvoltare rurală, va desemna (specifica) unul sau mai multe organisme însărcinate cu obținerea informațiilor de la agricultori care să permită aprecierea și analiza evoluției acțiunilor întreprinse și a implementării măsurilor, a riscurilor de poluare a apelor cu nitrați și va furniza analiza integrală sau parțială a acestor informații ori sinteza ei către **Sistemul**

național de monitoring integrat al solului, de supraveghere, control și decizii pentru reducerea aportului de poluanți proveniți din surse agricole și de management al reziduurilor organice provenite din zootehnie în zone vulnerabile și potențial vulnerabile la poluarea cu nitrați, gestionat de Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Pedologie, Agrochimie și Protecția Mediului-ICPA București, înființat prin Ordinul ministrului mediului și gospodăririi apelor și al ministrului agriculturii, pădurilor și dezvoltării rurale nr. 242/197/2005.

Art.9. - Comitetul de bazin întocmește un raport care să evidențieze modalitățile de punere în practică, progresele realizate în limitarea practică a riscurilor de poluare cu azot a apelor și evoluția conținutului de nitrați al acestora. Raportul va fi întocmit înainte de încheierea anului pentru reexaminarea programului de acțiune prevăzut. Reexaminarea va avea loc nu mai târziu de 20 decembrie 2008 și apoi o dată la 2 ani.

Art.10. - Programul de acțiune poate fi unic pentru bazinul/spațiul hidrografic și toți producătorii agricoli și fermierii trebuie să-l respecte în exploatațiile agricole situate în zone vulnerabile.

Art.11. - Programul local de acțiune aprobat de comisie va fi distribuit tuturor instituțiilor și factorilor implicați și un duplicat va fi afișat obligatoriu la primăria comunei din zona vulnerabilă. Fiecare producător agricol sau fermier din zona vulnerabilă va primi de la primărie un duplicat și va semna un tabel de confirmare a primirii.

Art.12. - Anexa face parte integrantă din prezentul ordin.

Art.13. - Prezentul ordin va fi publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I.

**Ministrul mediului și
si gospodăririi apelor,**

**Ministrul agriculturii,
pădurilor și dezvoltării rurale,**

Sulfina BARBU

Gheorghe FLUTUR

**Programul cadru de acțiune tehnic pentru elaborarea
programelor de acțiune în zone vulnerabile la poluarea cu
nitrați din surse agricole**

Partea I

Principii generale

Prezentul program-cadru de acțiune definește măsurile și acțiunile necesare unei bune aplicări a fertilizării cu azot și a unei gestiuni integrate a terenurilor agricole în vederea limitării scurgerilor de compuși cu azot la un nivel compatibil cu obiectivele de remediere și de conservare, pentru parametrul nitrați, al calității apelor de suprafață și subterane în zona vulnerabilă/zone vulnerabile și părți ale acestora dintr-un bazin/spațiu hidrografic. Ansamblul acestor măsuri și acțiuni se numește **primul program de acțiune**.

Acest program de acțiune se aplică pentru comuna/parte a comunei, *sau*

este unic pentru ansamblul de zone vulnerabile din bazinul/spațiul hidrografic respectiv.

Lista comunelor implicate constituie anexa nr. 1 la programul de acțiune.

Toți agricultorii trebuie să respecte programul de acțiune în exploatațiile situate în zona/zonelor vulnerabilă/vulnerabile.

Programul local de acțiune va fi astfel redactat încât să nu apară posibile confuzii între:

- codul de bune practici agricole, ale cărui prevederi se aplică obligatoriu în zonele vulnerabile și pe baze voluntare (facultative) în afara zonelor vulnerabile;
- programul de acțiune, care definește și alte măsuri și acțiuni suplimentare precum și conținutul lor, care de

asemenea trebuie să fie obligatoriu aplicate și implementate în zona vulnerabilă sau în părți ale acesteia. Programul de acțiune devine astfel un program de acțiune consolidat.

Această anexă indică modalitatea de lucru pentru precizarea și adaptarea conținutului măsurilor și acțiunilor programului de acțiune consolidat, în funcție de situația locală analizată, o dată cu stabilirea diagnozei definite în art. 3 din prezentului ordin.

Concluziile diagnozei situației locale vor fi precizate în anexa nr. 2 la programul de acțiune.

Se vor prevedea acțiuni și măsuri legate de sensibilizarea, formarea și consilierea agricultorilor ce participă la realizarea programului de acțiune.

Partea a-II-a

Definirea conținutului măsurilor programului de acțiune

Măsurile programului de acțiune vizează limitarea aportului activităților agricole la un nivel compatibil cu obiectivele refacerii și prevenirii poluării, pentru parametrul nitrați, a calității apelor freactice și de suprafață. Ele trebuie nu doar să elimine întreaga suprafertilizare, dar să și reducă cantitățile de azot mineral din sol, supus riscului levigării (spălării). Fiecare măsură a programului de acțiune trebuie să fie stabilită corespunzător modalităților de aplicare, să indice referințele și valorile cifrelor utilizate, permițându-se, de asemenea, adaptarea lor la condițiile locale.

2.1. Obligația de a stabili un plan de fertilizare și de a completa un caiet de evidențe a aplicărilor pe câmp a fertilizanților cu azot, organici și minerali. Documentele pentru evidența tipurilor și modului de aplicare a îngrășămintelor

Documentele permit sprijinirea agricultorilor, crescătorilor de animale și a celor care girează (administrează în locul altei

persoane) fertilizarea cu azot. Unul sau mai multe modele de documente vor fi adăugate programului de acțiune. Pentru fiecare parcelă trebuie să se înregistreze minimum: data efectuării arăturii, cultura practică, data însămânțării, natura fertilizantului, cantitatea de azot adusă de tipul de fertilizant, data fertilizării, obiectivul randamentului culturii, randamentul obținut (cantitatea și calitatea necesară) și modalitățile de gestionare a subculturilor (resturile vegetale și cultura intermediară „inhibitoare” de nitrați).

Pentru creșterea animalelor, se recomandă descrierea șeptelului care a fost înregistrat în documente, în scopul estimării cantității totale de azot conținute de dejecțiile produse de animale.

Mai mult decât atât, de fiecare dată când dejecții provenite din zootehnie, produse de exploatație și utilizate ca îngrășăminte organice au fost răspândite în afara zonei (suprafeței) agricole utile a fermei zootehnice respective (au fost exportate în afara fermei), va trebui furnizat un borderou contrasemnat de furnizorul dejecțiilor și trebuie stabilit destinatarul la fiecare livrare. Acest borderou trebuie să cuprindă cel puțin: numele și adresa producătorului și destinatarului, cantitatea totală livrată, tipul și proveniența dejecțiilor animaliere și data livrării.

Apoi, pentru fiecare parcelă care a fost fertilizată, trebuie precizate localizarea (identificarea) suprafeței, data aplicării îngrășămintelor, cultura care a fost fertilizată și cantitatea totală de azot împrăștiat, furnizat de dejecțiile animaliere utilizate ca îngrășăminte organice naturale.

Diferitele modele de planuri de fertilizare și de evidențe ale distribuțiilor de îngrășăminte vor fi prezentate în anexa nr. 3 la programul de acțiune.

2.2. Obligația de a respecta cantitatea maximă de azot conținută în dejecțiile împrăștiate (aplicate) anual

Legislația pentru zone vulnerabile la poluarea cu nitrați fixează o limită pentru încărcările cu îngrășământ organic (azot), astfel: 250 kg/ha de N total pe fânețe și 210 kg/ha de N total pe terenurile arabile, acestea reprezentând valori medii pentru

Întregul teren agricol încadrat ca zonă vulnerabilă la poluarea cu nitrați. Este necesar a se avea în vedere că limita de încărcare pentru terenurile arabile scade la 170 kg/ha după primii 4 ani de aplicare a planului de acțiune. Aceste limite sunt stabilite pentru azot din dejecțiile provenite de la animalele crescute în interiorul fermei și din alte materiale organice reziduale importate. Aceste valori sunt limite anuale care se aplică de la data de 19 decembrie a anului în curs până la data de 18 decembrie a anului următor. Cantitatea de azot produsă de excrementele animaliere depinde de numărul și tipul de animale din cadrul fermei.

Modalitățile de calcul se vor indica în anexa nr. 4 la programul de acțiune.

Această cantitate se aplică, pentru fiecare exploatare, în cadrul fertilizării cu azot pe parcelă.

2.3. Obligația de a împrăști fertilizanți organici și minerali pe baza echilibrului fertilizării cu azot pe parcelă pentru toate culturile și de a respecta elementele de calcul ale normei de aplicare și modalitățile de fracționare, făcând deosebirea, dacă este cazul, între culturile irigate și neirigate. Reducerea aporturilor de azot provenit din apele reziduale (efluenți zootehnici)

Aceste elemente vor fi indicate în anexa nr. 5 la programul de acțiune, ca și modalitățile de calcul.

Obiectivul reducerii aportului de azot conținut de apele reziduale din zootehnie este obligatoriu pentru fiecare fermă zootehnică, în contextul unei fertilizări echilibrate și prin aplicarea unei furajări corespunzătoare.

Se stabilește, pentru fiecare fermă (complex de creștere a animalelor), un plan de gestionare în acord cu condițiile specifice locale (tipul de sol, distanța față de sursele de apă, panta terenului, volumul precipitațiilor), sistemul fermei și durata perioadelor de creștere, pentru asigurarea gestionării

corecte a dejecțiilor, fără riscul de a provoca poluarea surselor de apă.

2.3.1. Echilibrarea fertilizării cu azot a parcelei irigate

Doza de fertilizant aplicată este limitată din necesitatea echilibrării necesarului previzibil de azot al culturilor și aporturile și sursele de azot de orice proveniență (natură). Aporturile de azot care trebuie considerate țin cont de toate fertilizările ce au fost utilizate: dejecții provenite din zootehnie, composturi, îngrășăminte chimice sau alți fertilizanți pe bază de azot.

În programul de acțiune sunt cuprinse și modalitățile de aplicare, în cazul culturilor irigate, care să asigure acest echilibru de fertilizare. Acestea se referă cel puțin la: specificul culturii (separând culturile irigate de cele neirigate), elementele de calcul al normelor (randament previzibil, aportul de azot în sol) și modalitățile de fracționare a aplicărilor pe sol ale fertilizanților.

Aceste elemente de calcul și modalități se stabilesc, plecându-se de la resursele agricole locale disponibile, ținându-se cont de nivelul de pierdere al nitraților și de restricțiile impuse de protecția apei.

Cantitățile de azot aduse de dejecții animaliere sau de alți fertilizanți organici (nămol, composturi, resturi vegetale etc.), trebuie cunoscute de către agricultor. În cazul fertilizanților organici proveniți din afara exploatației agricole, exploatatorul agricol trebuie să dispună de informații privitoare la tipul gunoiului de grajd sau la alte dejecții animaliere ce se constituie ca fertilizant, informații pe care trebuie să i le dea furnizorul acestora.

2.4. Tipurile de fertilizanți și obligația de a respecta perioadele de interdicție (restricționare) de aplicare (împrăștiere)

Tipurile de fertilizanți organici sau chimici au fost definite în Codul de bune practici agricole. Programul de Acțiune trebuie

să specifice produsele susceptibile a fi aplicate pe sol ca fertilizanți.

Sunt stabilite perioadele minime și maxime pentru care este interzisă împrăștierea (aplicarea) diverselor tipuri de fertilizanți pe terenurile agricole.

Pe solurile nisipoase sau cu un profil scurt, programul de acțiune pentru zone vulnerabile la poluarea cu nitrați impune, în funcție de tipul de cultură, condițiile hidrometeorologice și vulnerabilitatea naturală a zonei, o perioadă închisă maximă în perioada 1 august –1 februarie și o perioadă minimă (1 august – 1 noiembrie), în care nici un fel de îngrășământ organic, cum ar fi: bălegarul animalier de consistență solidă, semilichidă sau lichidă, așternutul de pasăre, fracțiunea lichidă a nămolului orășenesc, nu poate fi aplicat pe terenurile care nu sunt fânețe sau nu sunt semănate cu culturi de toamnă și nici dacă solurile sunt nisipoase ori cu un profil scurt. Perioada închisă maximă, pentru terenurile aflate sub fânețe sau culturi de toamnă, este de la 1 septembrie la 1 februarie, iar perioada minimă, de la 15 septembrie la 15 noiembrie.

Avându-se în vedere schimbările climatice pe care România le traversează, aceste perioade minime și maxime pot fi modificate în funcție de condițiile locale, la recomandările specialiștilor din cadrul **Sistemului național de monitoring integrat al solului, de supraveghere, control și decizii pentru reducerea aportului de poluanți proveniți din surse agricole și de management al reziduurilor organice provenite din zootehnie în zone vulnerabile și potențial vulnerabile la poluarea cu nitrați**, înființat prin Ordinul ministrului mediului și gospodăririi apelor și al ministrului agriculturii, pădurilor și dezvoltării rurale nr. 242/197/2005.

Programul de acțiune stabilește limitele perioadelor de interdicție (închise), în funcție de condițiile locale și mai ales de cele climatice. Trebuie stabilite tipurile de sol locale ale fiecărui teren agricol și tipurile culturilor practicate pe acestea. Perioadele de interdicție a aplicării (împrăștierii) îngrășămintelor trebuie să fie stabilite local, în scopul reducerii

scurgerilor (pierderilor) de azot în ape în anumite perioade ale anului (de exemplu, perioade ploioase), și în mod special pe perioada rece (de iarnă). De asemenea, modalitățile de fracționare a aplicărilor pe sol ale îngrășămintelor se vor realiza în funcție de tipul culturii și de diferitele faze de creștere a acestora.

Codul de bune practici agricole prezintă informații suplimentare cu privire la momentul aplicării bălegarului și a altor îngrășăminte naturale, în scopul evitării poluării directe a apelor curgătoare sau a altor corpuri de apă. Fermierii sunt încurajați să dezvolte un plan de management al reziduurilor în cadrul fermei pentru a-i ajuta să decidă când, unde și ce doză de îngrășământ organic trebuie să împrăștie pe terenul fermei lor.

a) Perioade de interdicție de împrăștiere a îngrășămintelor:

Se prezintă sub formă de tabel în care se indică ocuparea solului (cultura), tipul de îngrășăminte și perioadele de interdicție:

Tabelul nr. 1 (exemplu)

Ocuparea solului (Cultura)	Tipuri de fertilizanți		
	Gunoii de grajd	Mranită	Dejecții lichide
Soluri necultivate	Tot anul	Tot anul	Tot anul
Culturi mari înființate toamna	De la 1 noiembrie la 1 februarie	De la 1 noiembrie la 15 ianuarie	De la 1 noiembrie la 15 ianuarie
Culturi mari înființate primăvara	De la 1 iulie la 31 august	De al 1 iulie la 15 ianuarie	De al 1 iulie la 15 ianuarie
Culturi de ierburi perene înființate de mai mult de 6 luni	De la 1 septembrie la 1 februarie	De la 15 noiembrie la 15 ianuarie	De la 1 noiembrie la 31 ianuarie

Definiția ocupării solului:

- culturi mari: cereale, oleaginoase, culturi de plante tehnice (sfeclă, cartof, in, cânepă), culturi semincere sau de reproducere, pășuni instalate de mai mult de 6 luni etc;
- soluri necultivate: suprafețe neutilizate în vederea unei producții agricole, înțelegându-se suprafețele necultivate prin aplicarea directivelor sau regulamentelor comunitare.

Perioadele de interdicție nu sunt valabile în cazul dejecțiilor animaliere produse și depuse direct de animale (dejecții proaspete), pentru care se va examina oportunitatea limitării duratei de pășunat și „încărcării”, mai ales în perioada hibernală. De asemenea, aceste perioade închise nu se iau în considerare în cazul resturilor vegetale sau al altor tipuri de produse organice reziduale rămase pe sol.

Pășunile înființate de mai puțin de 6 luni aparțin, în funcție de data înființării, categoriei culturilor mari de toamnă sau de primăvară.

Se acordă derogări, cu titlu provizoriu, pentru perioadele de interdicție în baza unui memoriu tehnic care va demonstra că aplicarea derogării nu impune riscuri de scurgere (pierdere) de azot în apele de suprafață sau subterane. Derogarea precizează, în funcție de tipul culturii actuale și anterioare, durata pentru care se acordă, modalitățile de aplicare (tipul de sol, natura și caracteristicile fertilizantului, perioadele, normele și tehnicile de împrăștiere) și procedurile de supraveghere puse în practică pentru evaluarea (judecarea) riscurilor aplicării derogării pentru ape.

b) Este posibilă acordarea **derogărilor** pentru anumiți fertilizanți pentru care se indică perioada la fiecare în parte, cu rezerva respectării condițiilor care se impun.

Acestea privesc:

- solurile care se ară până în iarnă, în scopul de a putea profita de efectul gerului hibernal asupra structurii solului (soluri luto-argiloase spre argiloase);
- înființarea de culturi consumatoare de azot înainte de 1 septembrie și desființarea cel mai târziu la 15 noiembrie;

- furnizarea de azot de către cultura consumatoare de azot care trebuie luată în considerare în ipoteza fertilizării;
- cantitatea împrăștiată care trebuie fixată în funcție de mineralizarea azotului în sol, de capacitatea de absorbție a covorului vegetal și de nevoile previzibile ale plantelor.

De asemenea, este necesară înființarea unui dispozitiv de urmărire și evaluare constituit de o rețea locală de parcele test, care fac obiectul unei supravegheri a culturilor și unei supravegheri a azotului mineral din sol din împrăștiere până la înființarea culturii următoare. Această supraveghere va trebui să permită evaluarea riscurilor derogărilor de împrăștiere pentru calitatea apei. Rezultatele fac obiectul unei sinteze anuale.

2.5. Obligația de a respecta condițiile particulare de aplicare (împrăștiere) a fertilizanților azotați organici și minerali (cazuri specifice)

1° În vecinătatea apelor de suprafață

Măsurile speciale la aplicarea îngrășămintelor se impun pe terenurile din vecinătatea cursurilor de apă, lacurilor, captărilor de apă potabilă, care sunt expuse riscului de poluare cu nitrați (și în unele situații cu fosfați) transportați cu apele de drenaj și scurgerile de suprafață.

Se impune păstrarea fâșiilor de protecție față de aceste ape, late de minimum 5-6 m în cazul cursurilor de apă, cu excepția dejecțiilor lichide, la care banda de protecție trebuie să fie lată de cel puțin 30 m pentru cursuri de apă și de 100 m pentru captări de apă potabilă. În zonele de protecție nu se aplică și nu se vehiculează îngrășăminte.

Efluentul de siloz nu se aplică în zonele de protecție a cursurilor de apă. Înainte de a fi administrat pe teren, trebuie diluat cu o cantitate de apă echivalentă cu cantitatea de efluent. Nu se aplică mai mult de 50 m³/ha din efluentul diluat.

2° Pe terenuri în pantă

Pe astfel de terenuri există un risc crescut al pierderilor de azot prin scurgeri de suprafață, care depind de o serie de factori, cum sunt: panta terenului, caracteristicile solului (în special permeabilitatea pentru apă), sistemul de cultivare, amenajările antierozionale și, în mod deosebit, cantitatea de precipitații. Riscul este maxim când îngrășămintele sunt aplicate superficial și urmează o perioadă cu precipitații abundente.

Pe terenurile cu pantă mare aplicarea fertilizanților este interzisă. Programul de acțiune precizează situațiile pentru care se aplică această interdicție, ținându-se cont de riscurile de șiroire pe parcelă sau cel puțin de înclinarea pantei pentru care această aplicare se interzice.

Pe terenurile agricole în pantă fertilizarea trebuie făcută numai prin încorporarea îngrășămintelor în sol și ținând cont de prognozele meteorologice (nu se aplică îngrășămintele, mai ales dejecții lichide, când sunt prognozate precipitații intense).

O atenție deosebită trebuie acordată culturilor pomicole și viticole situate, de regulă, pe astfel de terenuri, la care procesele de eroziune a solului și, implicit, pericolele de pierdere a nutrienților prin șiroire sunt mai frecvente și mai intense.

3° Pe terenuri saturate de apă, inundate, înghețate sau acoperite de zăpadă

Pe soluri periodic saturate cu apă sau inundate trebuie ales momentul de aplicare a îngrășămintelor atunci când solul are o umiditate corespunzătoare, evitându-se astfel pierderile de azot nitric cu apele de percolare și cu scurgerile, precum și pierderile prin denitrificare sub formă de azot elementar sau oxizi de azot.

Se va evita administrarea gunoiului, precum și a oricărui tip de îngrășământ, pe timp de ploaie, ninsoare și soare puternic și pe terenurile cu exces de apă sau acoperite cu zăpadă. În plus, față de cele arătate mai sus, nu se recomandă să fie aplicate dacă:

- solul este puternic înghețat; sau

- solul este crăpat (fisurat) în adâncime ori săpat în vederea instalării unor drenuri sau pentru a servi la depunerea unor materiale de umplură; sau
- câmpul a fost prevăzut cu drenuri sau a suportat lucrări de subsolaj în ultimele 12 luni.

Pe solurile înghețate doar la suprafață, atunci când solul este înghețat superficial în decurs de 24 de ore mai puțin de 12 ore, este posibilă împrăștierea tuturor tipurilor de fertilizanți.

Împrăștierea gunoiului de grajd grosier de la vaci este permisă pe soluri înzăpezite sau înghețate.

2.6. Depozitarea dejecțiilor zootehnice. Obligația de a dispune de o capacitate etanșă de stocare

Trebuie etanșat orice platformă sau orice bazin de stocare a dejecțiilor zootehnice existente.

Capacitatea de depozitare a dejecțiilor de la fermele zootehnice (creșterea animalelor) trebuie să acopere cel puțin perioadele de interdicție a aplicării fixate în cap. 2.4 și care țin cont de riscurile suplimentare datorate condițiilor meteorologice, de posibilitățile tratării sau evacuării fără riscuri pentru calitatea apelor.

Programul de acțiune amintește ansamblul dispozițiilor de reglementare cu privire la stocarea dejecțiilor de origine animală. (Ordinul ministrului mediului și gospodăririi apelor și al ministrului agriculturii, pădurilor și dezvoltării rurale nr. 242/197/2005 reglementează modul de calcul al capacității de stocare.)

Dacă este nevoie, programul de acțiune fixează capacitățile maxime de stocare.

Durata de stocare se va prevedea sub formă de tabel, precizându-se tipul dejecțiilor și durata minimă de stocare.

Tabelul nr. 2

Tipul de dejecție	Durata de stocare
-------------------	-------------------

În zonele vulnerabile, unde există tradiția creșterii animalelor în gospodăriile populației, se vor prevedea obligatoriu, dispoziții privind construcția platformelor individuale și comunale pentru depozitarea reziduurilor organice și înființarea și organizarea serviciilor aferente gospodăririi acestora și a fertilizanților organici rezultați. Se va insista pe construcția platformelor individuale, iar decizia de a construi platforme comunale va fi luată de către colectivitatea și administrația locală.

2.7. Gestionarea durabilă a terenurilor agricole

Măsurile necesare unei gestiuni durabile a terenurilor vor fi bazate pe alegerea culturilor și rotația acestora, ponderea culturilor de iarnă în raport cu cele de primăvară, gradul de acoperire a terenului între ciclurile de recoltare-semanare și a fazelor de creștere la culturile perene (perioada de repaus vegetativ), amenajările funciare, înființarea culturilor intermediare și gestionarea resturilor vegetale.

Programul de acțiune fixează modalitățile de gestionare a resturilor vegetale și, dacă este necesar, obiectivele, cel puțin pentru zona vulnerabilă sau părți ale acesteia, în materie de acoperire a solurilor necultivate sau a celor cultivate în sezoanele umede și reci (toamna-iarna), pentru a reduce cantitățile de azot mineral din sol supus riscului spălării și pentru înființarea culturilor inhibitoare de nitrați sau a culturilor intercalate.

Se vor stabili la marginea cursurilor de apă obiectivele menținerii suprafețelor ierboase, de arbori, cu garduri și împădurite și obiectivele înierbării taluzurilor. De asemenea, atunci când se impune, este necesară obligația înființării culturilor permanente.

Regulile de gestionare durabilă a terenurilor agricole vor fi prevăzute în anexa nr.6 la programul de acțiune.

2.8. Limitarea aporturilor de azotați minerali și alte măsuri

În cazul în care se constată supra-fertilizările prin folosirea excesivă a îngrășămintelor chimice pe bază de azot, contrar

recomandărilor oficiilor de studii pedologice și agrochimice, se va impune o limitare a aporturilor de azot mineral la scara exploatației (acolo unde este cazul) sau măcar a zonei sau a unei părți a zonei vulnerabile.

În programul de acțiune trebuie incluse toate celelalte măsuri utile, cuprinse în Codul de bune practici agricole, pentru a răspunde la obiectivele protejării calității apei, și alte măsuri complementare care se impun.

Diagnoza prevăzută în art. 3 din ordin permite identificarea zonelor cu excedent de azot datorat creșterii animalelor. Diagnoza indică, pentru aceste zone, situația exploatațiilor și mai ales contribuția lor la excedentul global, aplicări practice (tipuri și efective), tratamentele și transferurile actuale de afluenți în interiorul zonei și în afara ei, precum și evoluția previzibilă a exploatațiilor și șeptelurilor. În programul de acțiune, comitetul de bazin desemnează zonele cu excedent de azot datorat creșterii animalelor și definește obiectivele de resorbție pe zonă și contribuția diferitelor modalități de resorbție pentru a le atinge. Exploatațiile din aceste zone sunt supuse acțiunilor suplimentare, care se referă la:

- reducerea cantităților de azot provenind din dejecții aplicate în zonă (tratarea apelor uzate, transportul și exportul dejecțiilor animaliere în afara zonelor cu excedent, modificările de alimentare și de structură a efectivelor de animale);
- o mai bună utilizare a suprafețelor din zonă, susceptibile de primire a dejecțiilor (mai ales o împrăștiere realizată efectiv pe toate terenurile incluse în planurile de aplicare a acestora, utilizarea de noi terenuri pentru împrăștiere, aplicarea de tehnici și practici permițând o distribuire extinsă pe suprafețele ocupate de terți, pe terenurile sportive sau pe terenurile de camping agreate, dacă aceste tehnici și practici sunt permise de reglementările în vigoare).

2.8.1. Indicatorii de supraveghere și evaluare a programelor de acțiune

Indicatorii de supraveghere și de evaluare a programelor de acțiune trebuie să arate avansarea resorbției de azot excedentar provenind din dejecții, precizând care dintre diferitele modalități de resorbție puse în funcțiune pentru a atinge acest obiectiv au fost eficiente. Unul dintre indicatorii obligatorii este conținutul în nitrați al apelor subterane și de suprafață, măsurați în puncte de monitorizare stabilite de Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Pedologie, Agrochimie și Protecția Mediului-ICPA București și Administrația Națională „Apele Române” .

Lista indicatorilor va putea fi completată ulterior în funcție de dispozițiile și de reglementările la nivel național sau local.

Indicatorii trebuie să permită măsurarea gradului de atingere a obiectivelor fixate ale programelor de acțiune.

2.8.2. Dispoziții pentru micile ferme de creștere a animalelor cu potențial de dezvoltare și a celor deținute de tinerii agricultori

Mărimea maximă de creare și extindere a micilor ferme de creștere a animalelor de dimensiuni economice insuficiente, dar cu potențial de dezvoltare, precum și a celor deținute de tinerii agricultori, pentru care se poate acorda derogare de la interdicția de creștere de efective, este fixată în programul de acțiune fără a se putea depăși o marjă de dezvoltare definită în programul de acțiune. Această marjă este exprimată în kilograme de azot produs de animale. Ea trebuie definită astfel încât scadențele prevăzute de programele de conformare și de etapizare să fie respectate. În orice caz, această marjă nu poate depăși un procentaj din cantitatea de resorbit, care va fi fixată în programul de acțiune. Pe de altă parte, în nici un moment evoluția marjei nu poate depăși procente din cantitatea de azot efectiv resorbită de culturi. Modalitățile precizate de gestiunea marjei, știindu-se criteriile reținute pentru a calcula consumul

sau alimentarea, sunt precizate în programul de acțiune. Evoluția și ritmul de consum al marjei de dezvoltare și de resorbție sunt urmate în fiecare fermă, după evidențele de activitate zilnică. Se vor stabili și măsuri speciale de sprijin al fermierilor care dețin astfel de ferme.

2.9. Alte măsuri de remediere ce permit limitarea restricțiilor și a efectelor socioeconomice nefavorabile asupra producătorilor agricoli și fermierilor

Aplicarea programelor de acțiune este dificilă, mai ales că sunt greu de evaluat consecințele și riscurile în ceea ce privește apariția unor efecte socioeconomice nefavorabile în condițiile în care în multe dintre zonele vulnerabile se practică o agricultură de subsistență la nivelul micilor producători agricoli, iar fermele mici și mijlocii au dimensiuni economice insuficiente, chiar dacă au potențial de dezvoltare. Din această cauză, este necesar ca programele de acțiune să fie corelate și chiar să prescrie măsuri care sunt comune programelor de dezvoltare rurală. Astfel, producătorii agricoli trebuie să fie sprijiniți pentru a trece la practicarea agriculturii ecologice și pentru a obține calitatea de producători în agricultură ecologică.

Ca și în alte țări europene, agricultura ecologică, cu contribuția sa majoră la dezvoltarea durabilă a agriculturii, are în România un potențial considerabil de dezvoltare. Suprafețele cultivate după modelul de producție ecologic au crescut în ultimii ani și acestea trebuie să fie extinse și în zonele vulnerabile prin :

- sprijinirea dezvoltării agriculturii ecologice, ca o metodă de producere a alimentelor prietenoase cu mediul;
- sprijinirea și creșterea competitivității agriculturii ecologice;
- conversia la metode ecologice de producție agricolă pentru legume, fructe, plante aromatice și medicinale, culturi furajere (orz furajer), pașuni naturale, producerea de lapte

si produse derivate ecologice, carne si produse derivate ecologice;

- conversia terenurilor agricole către agricultura ecologică și certificarea acestora în vederea înființării culturilor ecologice.

Implementarea acestei măsuri estimează și alte efecte favorabile:

- reducerea riscurilor pentru mediu și sănătate, folosindu-se sub control strictul necesar de îngrășăminte organice și produse pentru protecția plantelor care ajută la menținerea fertilității solului și la sporirea biodiversității și protecția calității apelor;
- creșterea suprafețelor cultivate după modul de producție ecologic pentru crearea unei piețe interne de produse agroalimentare ecologice, cu calitatea garantată de un organism de inspecție și certificare, și crearea unui disponibil pentru export;
- creșterea valorii adăugate a produselor organice.

În zonele vulnerabile în care restricționările care se impun sunt mai ample se vor implementa măsurile Programului național de agromediu care acordă producătorilor agricoli și fermierilor compensații și alternative de cultură în cazul în care aceștia acceptă punerea sub incidența acestui program a terenurilor agricole pe care le cultivă.

O altă posibilă măsură de remediere constă în reabilitarea sau înființarea de foraje de captare a apelor subterane cu concentrații mari de nitrați și utilizarea acestora pentru fertigarea culturilor, în special a celor mari consumatoare de azot.

2.10. Măsuri de sensibilizare, formare și consiliere a producătorilor agricoli implicați în implementarea programului de acțiune

Se vor stabili măsurile și acțiunile ce trebuie desfășurate pentru sensibilizarea, instruirea și consilierea producătorilor agricoli și

fermierilor. Se stabilesc factorii care au responsabilități în acest domeniu, programe de instruire și mijloace de informare precum și modurile de evaluare a programelor de instruire.

Anexe ale programului de acțiune:

1. Lista comunelor din bazinul/spațiul hidrografic, zone vulnerabile, pentru care se aplica programul de acțiune.
2. Concluziile diagnozei.
3. Modele de planuri de fertilizare și de caiete de evidență a distribuțiilor de îngrășăminte și documente însoțitoare.
4. Modalități de calcul al cantității maxime de azot în dejecții.
5. Modalități de calcul al echilibrului fertilizării cu azot și documente însoțitoare.
6. Reguli de gestionare durabilă a terenurilor agricole.